

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
INSTYTUT PEDAGOGIKI, KUJAWSKA SZKOŁA WYŻSZA WE WŁOCŁAWKU
(POLSKA)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
SPOŁECZNYCH I HUMANISTYCZNYCH AKADEMIA KUJAWSKO-POMORSKA W BYDGOSZCZY
(POLSKA)
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VI Міжнародної конференції

16 листопада 2023 року

***м. Київ
КНУБА***

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 16 від 22 грудня 2023 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VI Міжнародної конференції (16 листопада 2023 року). – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – 562 с.

ISBN 978-617-8171-03-2

У матеріалах VI Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

ISBN 978-617-8171-03-2

© КНУБА, 2024

4. Мироненко І. І. Особливості споживчої поведінки та принципи впливу на промислового споживача. Електронний ресурс. URL: https://subject.com.ua/psychology/history_pedagog/21.html https://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-8_0-pages-229_231.pdf

5. Телетов О. С. Особливості мовленнєвого впливу в рекламних текстах. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2015. № 4. С. 49–58.

УДК 377. 37

*Науменко Сергій Васильович,
здобувач вищої освіти групи ПНБ-22
Київського національного університету
будівництва і архітектури;
науковий керівник: Корчова Галина Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти
Київського національного університету
будівництва і архітектури*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

Розвиток капіталізму стимулював зростання професійної освіти України у другій половині ХІХ ст. Різні міністерства відкривали свої навчальні заклади: міністерство народної освіти – вчительські семінарії; міністерство земельних справ – ветеринарні училища; військове міністерство – кадетські корпуси, військові училища і школи.

Мета роботи – дослідити стан розвитку професійної освіти в Україні у другій половині ХІХ ст.

Розвитку професійної освіти у даний період сприяла, в першу чергу, реформа народної освіти 1864 року. В земських школах 300 відкривались ремісничі класи, організовувалися спеціальні ремісничі училища. На Україні

найбільш значним було Києво-Олександрійське училище (1874), де шевському (пошиття взуття) і шорному ремеслам (пошиття кінної упряжі) навчалось 155 учнів. У Катеринославській губернії з 1877 р. діяло ремісничє училище в с. Саксагань. У Полтавській губернії Дегтярівське земське училище (1878) готувало слюсарів, ковалів, столярів, ливарників, у якому навчалось 117 учнів. У Переяславі було відкрито школу ремесл, усього наприкінці ХІХ ст. на Україні існувало 26 ремісничих земських училищ. У 1888 р. було затверджено «Основні положення про промислові училища», згідно з якими створювалася система промислово-технічної освіти. Всі промислові училища у Російській імперії поділялися на ремісничі, які готували кваліфікованих робітників, нижчі – для підготовки майстрів і середні – техніків. На Україні нижчі технічні училища переважно спеціалізувалися на залізничній справі, забезпечуючи залізниці майстрами. Наприкінці ХІХ ст. їх налічувалося 10. Серед нижчих промислових училищ заслуженим авторитетом користувалися Гнідинське технічне училище та Миргородська художньо-промислова школа. Середні спеціальні заклади на Україні мали досить розгалужену мережу. Водночас із спеціальною учні здобували у них загальну освіту [1].

Насамперед це стосується комерційних училищ, учительських семінарій тощо. З'явилися середні технічні заклади: штейгерські училища в Лисичанську, гірничє – в Горлівці, політехнічне і електромеханічне – в Одесі, технічне – в Миколаєві. Сільськогосподарські училища, що готували агрономів, землемірів, управителів маєтків, існували в Катеринославі, Харкові, Полтаві, Умані, Херсоні.

Середні комерційні училища випускали кваліфіковані кадри для кредитних установ. Перше з них було відкрито в Одесі 1862 р., а наприкінці ХІХ ст. на Україні вже налічувалося 17 комерційних училищ. В Одеському навчальному окрузі (Бердянськ, Севастополь, Миколаїв, Херсон, Керч та Феодосія) у 1884 р. діяло 11 морехідних класів, де навчалось 539 осіб. Вони готували кадри для Чорноморського торговельного флоту.

Важливою ланкою спеціальної середньої освіти стали учительські школи, педагогічні курси, семінарії. Наприкінці 60-х років педагогічні курси було організовано при земських повітових училищах у Харкові, Одесі, Києві, але уряд вирішив усунути земства від участі у підготовці учителів для народу. У 1871 р. всі земські педагогічні курси було закрито, а замість них відкрито державні учительські семінарії. В усій країні їх існувало лише 44. У великих містах зосереджувалися музичні, художні школи, малювальні класи, фельдшерські училища тощо. Економічний і культурний розвиток країни прискорив появу спеціальних вищих навчальних закладів, які готували фахівців для різних галузей промисловості, шкіл, бібліотек, музеїв тощо. Спеціальну гуманітарну освіту на Україні давав Ніжинський історико-філологічний інститут, але він не міг повністю задовольнити потреби в кадрах гуманітарного профілю [2]. Першим вищим технічним закладом на Україні став Південноросійський технологічний інститут у Харкові, заснований у 1885 р. У Києві політехнічний інститут було відкрито у 1898 р. Він мав чотири відділи. Серед професорів інституту були відомі вчені: М. А. Артем'єв, С. М. Реформатський та ін. У 1898 р. в Катеринославі почало діяти вище гірниче училище. Вищі технічні заклади відіграли велику роль у розвитку технічної думки і підготовці технічних кадрів. У 1873 р. на базі ветеринарного училища створено Харківський ветеринарний інститут, але у 90-х роках у ньому навчалося тільки 227 студентів. Повільно розвивалася професійна освіта на західноукраїнських землях. Можна називати лише кілька професіональних шкіл: торговельну школу у Львові, сільськогосподарську – в Кіцмані, різьбярську – у Вижниці, ткацьку – у Чернівцях. Однак всі ці школи були приватними.

Центром вищої професійної освіти був Львівський політехнічний інститут, створений на базі Технічної академії. У 1898 – 1899 рр. у ньому навчалося 500 студентів, переважно діти польських поміщиків і буржуазії. Викладання велося виключно польською мовою. У 1897 р. у Львові відкрито Академію ветеринарної медицини.

Отже, у другій половині ХІХ ст. у професійній освіті України відбулися деякі позитивні зрушення: було створено професійні училища, здійснювалася робота над формуванням загальних підходів до організації професійно-технічної освіти, видавалися підручники, здійснювалася підготовка викладачів для професійних шкіл.

Список використаних джерел

1. Рибалка І. К. Історія України. Харків: Основа, 1994. 448 с.
2. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Львів: Афіша, 2001. 664с.

УДК 37:316.46

Парицька Анастасія Валеріївна,

здобувач вищої освіти навчальної групи ФРГТБ 4-2

Державного торговельно-економічного університету;

науковий керівник: Овдієнко Ірина Михайлівна,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Державного торговельно-економічного університету

ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСТВА ПІД ЧАС ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПОДАЛЬШИЙ ВПЛИВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РОЗВИТОК КАР'ЄРИ І САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Утвердження гуманістичних цінностей, розвиток інформаційного, постіндустріального суспільства детермінують докорінну зміну парадигми освіти, вектор якої спрямовується на формування в студентської молоді не тільки знань, умінь і навичок, а й активної життєвої позиції, мотивів реалізації власного потенціалу, саморозвитку та вдосконалення впродовж життя. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність формування в особистості системи лідерських якостей, завдяки яким вона може приймати своєчасні самостійні рішення, бути інтелектуально сміливою, переконувати у правильності своєї позиції, вести за собою на шляху досягнення поставлених цілей, ефективно

*Лисенко Сергій Володимирович, науковий керівник: Деніжна Світлана
Олександрівна*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ З ЛЮДЬМИ
ПОХИЛОГО ВІКУ.....490

*Лисюк Світлана Павлівна, науковий керівник: Нежинська Олена
Олександрівна*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АУДИТ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ:ЕВОЛЮЦЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯВ УКРАЇНСЬКИХ
КОМПАНІЯХ.....492

*Литвинчук Олександра Костянтинівна, науковий керівник: Корчова
Галина Леонідівна*

МОЗКОВИЙ ШТУРМ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ
ТЕХНОЛОГІЯ.....501

*Маркевич Максим Олегович, науковий керівник: Делембовський Максим
Михайлович*

ВПРОВАДЖЕННЯ КІБЕРПЛАТФОРМ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ
ІНФОРМАЦІЇ».....504

Мунчак Вікторія Василівна, науковий керівник: Клевець Любов Миколаївна
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ
ОСОБИСТОСТІ.....507

*Мунчак Сергій Володимирович, науковий керівник: Овдієнко Ірина
Михайлівна*

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ВПЛИВУ РЕКЛАМНОГО
ТЕКСТУ НА СПОЖИВАЦЬКУ ПОВЕДІНКУ.....510

*Науменко Сергій Васильович, науковий керівник: Корчова Галина
Леонідівна*

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ
XIX СТ.....515

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VI Міжнародної конференції

(Київ, 16 листопада 2023 року)

Підписано до друку 04.01.2024 р.

Видавець ФОП Ямчинський О.В.

03150, Київ, вул. Васильківська, 32

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 6554 від 26.12.2018 р.

Формат 60×84/16. Наклад 100 пр. Ум. друк. арк. 36,8. Зам. № 05-8.

Виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»

03150, Київ, вул. Васильківська, 32

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 4131 від 04.08.2011 р.